

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอที ได้ผสานเป็นหนึ่งในเดียวกับการดำเนินธุรกิจขององค์กร ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุน สร้างความยั่งยืน ตลอดจนสร้างการเติบโตให้แก่องค์กร ไอทีในปัจจุบันมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการขับเคลื่อนของภาคธุรกิจที่อยู่ท่ามกลางสภาพการแข่งขันที่ไม่หยุดนิ่ง ผู้บริหารไอที (Chief Information Technology: CIO) จึงมีสิ่งที่ทำนายเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต เพราะไม่เพียงแต่การดูแลให้ไอทีในองค์กรสามารถทำงานเพื่อสนองตอบผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ต้องตอบคำถามให้ได้ว่างบประมาณด้านไอทีที่ลงทุนไปเป็นจำนวนมากนั้นสามารถส่งมอบคุณค่า (Delivery Value) ให้กับองค์กร หรือสามารถพัฒนาความสอดคล้องระหว่างไอทีและธุรกิจ (IT-Business Alignment) ได้มากน้อยเพียงใด

จากผลการจัดอันดับสิ่งชี้ไอโอไอให้ความสำคัญ ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2011 ของเว็บไซต์ Information Week พบว่าประเด็นเรื่องของความคุ้มค่าในการลงทุนด้านไอที (IT Investment) ยังคงอยู่ใน 10 อันดับแรก (Information Week Global CIO, 2009; 2010; 2011) โดยประเด็นดังกล่าวนี้เป็นผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากกลไกที่มีประสิทธิภาพของธรรมาภิบาลไอที (IT Governance) ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าองค์กรที่มีการประยุกต์ใช้หลักการของธรรมาภิบาลไอทีในองค์กร จะมีวุฒิภาวะด้านความสอดคล้องระหว่างไอทีและธุรกิจ (IT-Business Alignment Maturity) ที่มีระดับสูงขึ้น (De Haes & Grembergen, 2005) นั่นหมายถึงการลงทุนด้านไอทีที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรส่งผลทำให้เกิดคุณค่าได้อย่างแท้จริงกับองค์กร

สำหรับแนวคิดด้านธรรมาภิบาลไอทีนั้น ผู้วิจัยพบว่าที่มาของธรรมาภิบาลไอที เริ่มจากแนวคิดที่อธิบายในเชิงกลไกที่จะช่วยให้บรรลุถึงการใช้อิไอทีที่เต็มความสามารถ (Brown & Grant, 2005; Loh & Venkatrama, 1992) ในขณะนั้นคำว่า “ธรรมาภิบาลไอที” ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในแวดวงวิชาการจนกระทั่งเข้าสู่ปี ค.ศ. 1999 จึงเริ่มมีการอ้างถึงคำว่า “IS Governance” และปรับมาใช้คำว่า “IT Governance” ในเวลาต่อมา (Brown, 1997; Sambamurthy & Zmud, 1999) ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีองค์กรและนักวิจัยหลายท่านได้ให้นิยามของธรรมาภิบาลไอทีไว้มากมายดังเช่นงานวิจัยของ Simonsson และ Johnson (2006) ที่ได้สรุปภาพรวมของนิยามของธรรมาภิบาลไอที

โดยใช้วิธีการพิจารณาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เมื่อพิจารณาจากประเด็นสำคัญของค่านิยมเหล่านั้นจะพบว่าธรรมาภิบาลไอทีนั้นเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านไอทีในระดับกลยุทธ์ และเมื่อแยกตามมิติแล้วพบว่ามีความเกี่ยวข้องอยู่ 4 มิติ คือ กลยุทธ์ (Strategic) การตรวจสอบ (Monitoring) เป้าหมาย (Goal) และ บุคคล (People) ธรรมาภิบาลไอทีที่ได้รับการยืนยันว่าสามารถยกระดับขีดความสามารถขององค์กรด้านผลกำไร ซึ่งอ้างอิงจากผลการศึกษาของ Weill และ Ross (2004) ที่ได้สำรวจข้อมูลจาก 256 องค์กร ที่เป็นทั้งองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร และหวังผลกำไรใน 23 ประเทศ ครอบคลุมกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา ยุโรป และเอเชีย ผลวิจัยพบว่าองค์กรที่มีธรรมาภิบาลด้านไอทีจะมีกำไรสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรที่ไม่มีธรรมาภิบาลไอที ซึ่งองค์กรที่นำมาเปรียบเทียบกับนั้นเป็นองค์กรที่มีกลยุทธ์ทางธุรกิจที่เหมือนกัน ดังนั้นธรรมาภิบาลไอทีจึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญและอยู่ในความสนใจของนักวิชาการด้านไอทีและนักปฏิบัติ รวมถึงได้มีการศึกษาวิจัยกันอย่างแพร่หลายมาโดยตลอด โดยมีการศึกษาวิจัยทั้งในกลุ่มขององค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน อย่างไรก็ตามเมื่อแยกตามประเภทอุตสาหกรรมทำให้ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาประเด็นธรรมาภิบาลไอทีขององค์กรในกลุ่มของสถาบันการศึกษาอย่างสถาบันอุดมศึกษานั้นยังมีอยู่อย่างจำกัดและยังขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ใช้ไอทีเพื่อสนับสนุนองค์กรได้แก่ ด้านการเรียน การสอน การทำวิจัย รวมถึงการบริหารจัดการของผู้บริหาร และกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องใช้งบประมาณในการลงทุนด้านไอทีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องมีการกำกับไอทีอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากสถาบันมองขอบเขตของไอทีเป็นแค่หน้าที่ (Function) หน่วยงานไอทีในสถาบันก็จะเป็นเพียงแค่หน่วยสนับสนุนการทำงานในสถาบันเท่านั้น ทั้งที่แท้จริงแล้วไอทีเป็นได้มากกว่าหน่วยสนับสนุนการจัดการในระดับกลางและล่าง ไอทียังเป็นได้ถึงส่วนสนับสนุนในระดับบนสุด หรือระดับกลยุทธ์

ดังนั้นการกำกับไอทีให้เกิดธรรมาภิบาลนั้นจึงเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการไอทีของสถาบันอุดมศึกษา ดังเช่นงานวิจัยของ Creasey (2008) ที่ได้ทำการศึกษาผลกระทบของประสิทธิภาพของการจัดการไอทีที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่าธรรมาภิบาลด้านไอที มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดการองค์กร และยังพบอีกว่าหากผู้บริหารสถาบันการศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์ด้านธรรมาภิบาลไอทีไว้อย่างดีแล้วจะส่งผลให้การบริหารองค์กรมุ่งสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเรื่องของธรรมาภิบาลไอทีกลายเป็นเรื่องที่สำคัญ และเริ่มมีบทบาทในการบริหารจัดการไอทีในสถาบันอุดมศึกษาด้วยเช่นเดียวกับองค์กรประเภทอื่น

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในหลายประเทศให้ความสำคัญในเรื่องของธรรมาภิบาลไอที ได้แก่ มีการนำกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลไอที (IT Governance Framework) มาปรับใช้ในมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย (Bhattacharjya & Chang, 2006a; 2006b) และมหาวิทยาลัย

ในประเทศจีน (Zhen & Xin-yu, 2007) ซึ่งปัจจุบันมีหลายองค์กรและนักวิจัยหลายท่านได้นำเสนอกรอบแนวคิดไว้ซึ่งมีมากกว่า 10 ตัวแบบ โดยมีการสรุปไว้ในงานวิจัยของ Larsen และคณะ (2006) อีกทั้งมีมหาวิทยาลัยในหลายประเทศได้มีการพัฒนากรอบแนวคิด พร้อมกับตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอทีเพื่อใช้สำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศของตนเอง โดยมีทั้งแบบการพัฒนาขึ้นใหม่ อย่างเช่นประเทศอังกฤษที่มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนากรอบแนวคิดด้านธรรมาภิบาลด้านไอทีครั้งแรกที่สร้างขึ้นสำหรับมหาวิทยาลัย ออกแบบดำเนินการโดยคณะกรรมการระบบสารสนเทศร่วม (Joint Information System Committee: JISC) เมื่อปี ค.ศ. 2007 ภายใต้ชื่อ JISC2007A และมีการสร้างเครื่องมือสำหรับการประเมินธรรมาภิบาลด้านไอที ภายใต้ชื่อ JISC2007B ประกอบไปด้วย 5 มุมมอง ได้แก่ ความเป็นธรรมาภิบาล การจัดการ ทรัพยากร และการบริการ มีความเห็นจากคณะผู้จัดทำว่ากรอบแนวคิดดังกล่าวมีความยืดหยุ่นสูงสามารถนำไปปรับใช้กับมหาวิทยาลัยที่มีความแตกต่างกันได้หลายประเภททั้งขนาดใหญ่และเล็ก (University of Strathclyde, 2007) สำหรับประเทศสเปนที่มีการพัฒนาโดยใช้แนวทางของมาตรฐาน ISO/IEC38500: 2008 เป็นฐานในการพัฒนา ซึ่งพบในงานวิจัยของ Antonio (2008) โดยเรียกกรอบแนวคิดดังกล่าวว่า กรอบแนวคิดธรรมาภิบาลไอทีสำหรับมหาวิทยาลัย (IT Governance Framework for Universities: ITG4U) ที่พัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการออกแบบให้เข้ากับมหาวิทยาลัยในประเทศสเปน และได้นำเสนอกรอบแนวคิดนี้เมื่อเดือนธันวาคม ในปี ค.ศ. 2008 ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากรอบแนวคิดธรรมาภิบาลไอทีของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Weill และ Ross (2004) ที่ว่าไม่มีกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลใดที่ดีที่สุด หรือตัวแบบใดที่สร้างขึ้นมาแล้วสามารถใช้ได้เหมาะกับทุกๆ องค์กร โดยสถาบันอาจจะต้องการปรับใช้ หรืออาจจะเลือกใช้ทั้งหมดขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถาบัน

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพบว่าการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับธรรมาภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษาของไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด และยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่าสถานการณ์ปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้มีการศึกษาโดยใช้วิธีการสำรวจเบื้องต้นและเมื่อพิจารณาตามข้อมูลที่ได้รับพบว่าธรรมาภิบาลไอทีของสถาบันอุดมศึกษาไทยนั้นอยู่ในระหว่างกำลังพัฒนา โดยสรุปภาพรวมแล้วผู้บริหารไอทีในสถาบันอุดมศึกษายังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของธรรมาภิบาลด้านไอทีเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารส่วนใหญ่ได้มีความตระหนัก และเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าวในระดับมาก โดยมากกว่าร้อยละ 90 ของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรมีการพัฒนากรอบแนวคิดหรือแนวปฏิบัติด้านธรรมาภิบาลไอทีที่เหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษาของไทย (Jairak & Praneetpolgrang, 2011) ซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานข้างต้นที่ชี้ให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละ

ประเทศนั้น มีกรอบแนวคิดธรรมาภิบาล ไอทีที่ความแตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Culture) โครงสร้างองค์กร (Organizational) กลยุทธ์พื้นฐาน (Basic Strategy) ขนาดขององค์กร (Size) และจำนวนของหน่วยงาน (Business Unit) โดยปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการออกแบบกรอบแนวคิดรวมถึงตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอที (De Haes & Grembergen, 2008b) จากประเด็นที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าประเด็นด้านธรรมาภิบาลไอทีที่มีความสำคัญกับสถาบันอุดมศึกษาของไทย และยังมีช่องว่างของปัญหาที่มุ่งมองด้านวิชาการ และมุ่งมองในโลกของความเป็นจริงที่ยังรอการปรับปรุงและพัฒนา อีกทั้งจากการศึกษากรอบแนวคิดธรรมาภิบาลไอทีต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่ายังไม่มีกรอบแนวคิดใด หรือตัวแบบวุฒิภาวะใด ที่นำเอาประเด็นของธรรมาภิบาลไอทีมาบูรณาการร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาอันทรงคุณค่าที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับประเทศไทย ทั้งนี้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังต้องการการประยุกต์ใช้ที่เป็นรูปธรรมอีกมาก ดังจะเห็นได้จากมีงานวิจัยที่ผ่านมามากมายซึ่งได้ศึกษาเพื่อนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในแต่ละด้าน พร้อมทั้งพัฒนาตัวชี้วัดที่สามารถวัดระดับความพอเพียงได้ในบริบทต่างๆ เช่น การบริหารด้านการศึกษาในองค์กรการศึกษาหลายระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การบริหารจัดการธุรกิจ (สุขสรรค์ กันตะบุตร, 2551) อย่างไรก็ตามการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวงการไอที ยังมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งยังไม่พบว่ามีการพัฒนากรอบแนวคิดหรือตัวชี้วัดด้านธรรมาภิบาลไอทีโดยใช้ฐานของปรัชญาดังกล่าว

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรศึกษาวิจัยเพื่อค้นหากรอบแนวคิด ตัวชี้วัดรวมถึงตัวแบบวุฒิภาวะด้านธรรมาภิบาลไอทีที่เหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความสอดคล้องกับรากฐานของสังคมไทยเป็นฐานในการพัฒนา งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนากรอบแนวคิด ตัวชี้วัด ในมิติต่างๆ รวมถึงตัวแบบวุฒิภาวะด้านธรรมาภิบาลไอทีที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาของไทย โดยผลลัพธ์สุดท้ายของงานวิจัยผู้วิจัยจะพัฒนาต่อขยายกรอบแนวคิด ตัวชี้วัด และตัวแบบวุฒิภาวะที่สร้างขึ้นเป็นระบบสารสนเทศเพื่อช่วยผู้บริหารในการประเมินระดับความเป็นธรรมาภิบาลไอทีของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตัดสินใจลงทุนด้านไอที โดยยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้คาดหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจเรื่องของกรอบแนวคิดใหม่ในการกำกับดูแลไอทีของสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อย่างรู้เท่าทัน มีความพอประมาณ มีเหตุผลในการตัดสินใจ รวมถึงมีภูมิคุ้มกันตนเองจากความเล็งหรือภัยคุกคาม ทั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยจะมีส่วนส่งเสริมนำพาสถาบันขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน บนหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

1.2 คำถามของการวิจัย

1.2.1 กรอบแนวคิดธรรมาภิบาลไอที สำหรับสถาบันอุดมศึกษาของไทยบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

1.2.2 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอที (IT Governance Indicator) ที่เหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษาของไทยบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีอะไรบ้าง

1.2.3 ตัวแบบวุฒิภาวะธรรมาภิบาลไอทีบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ข้อคือ

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพการกำกับดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย

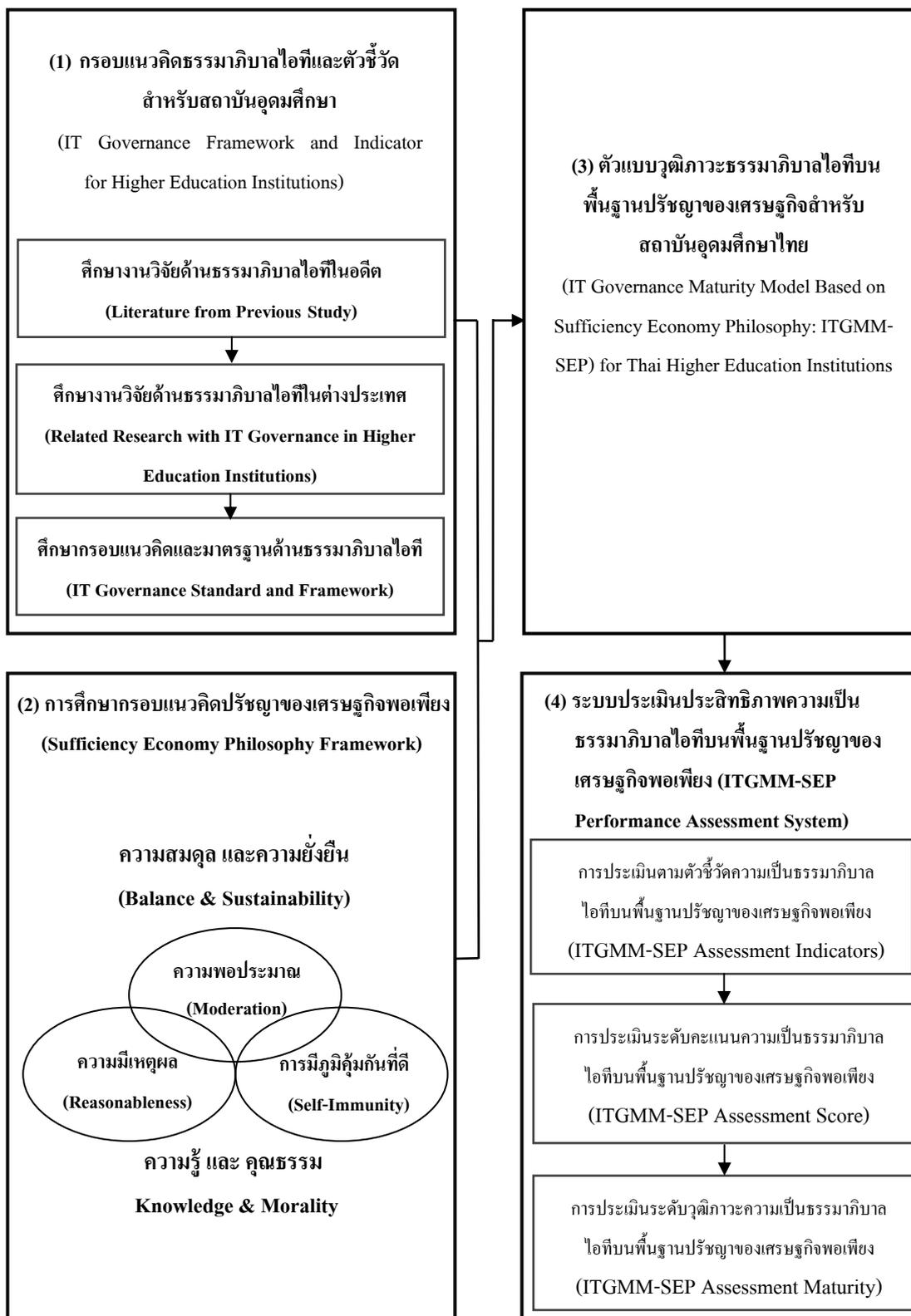
1.3.2 เพื่อพัฒนากอบแนวคิดและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอทีบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1.3.3 เพื่อพัฒนาตัวแบบวุฒิภาวะธรรมาภิบาลไอทีบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.4 เพื่อพัฒนาระบบการประเมินประสิทธิภาพระดับความเป็นธรรมาภิบาลไอทีบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวแบบวุฒิภาวะและระบบประเมินประสิทธิภาพระดับความเป็นธรรมาภิบาลไอทีบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” ได้แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถแสดงได้ ดังรูปที่ 1.1 โดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้มีองค์ประกอบหลักทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1.4.1 องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนกรอบแนวคิดและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอทีสำหรับสถาบันอุดมศึกษาของไทย (Development of IT Governance Framework and Indicator for Thai Higher Education Institutions) องค์ประกอบในส่วนนี้จะเป็นการพัฒนกรอบแนวคิดและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอทีที่เหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งในเบื้องต้นได้มาจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาจากการพัฒนกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลด้านไอทีของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยผลที่ได้จากการพัฒนาในส่วนนี้จะเชื่อมโยงกับมาตรฐานและกรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล

1.4.2 องค์ประกอบที่ 2 การศึกษากรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy Framework) องค์ประกอบในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาหลักการความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงนำผลที่ได้จากการดำเนินงานในองค์ประกอบที่ 1 เพื่อหาความสัมพันธ์กับคุณลักษณะตามกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถแยกกลุ่มของตัวชี้วัดต่างๆ ที่มีอยู่ออกเป็นแต่ละกลุ่มได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดมิติของมุมมองใหม่ของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอที

1.4.3 องค์ประกอบที่ 3 ตัวแบบวุฒิภาวะธรรมาภิบาลไอทีบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถาบันอุดมศึกษา (IT Governance Maturity Model Based on Sufficiency Economy Philosophy (ITGMM-SEP) for Thai Higher Education Institutions จากองค์ประกอบที่ 2 จะได้ตัวแบบวุฒิภาวะธรรมาภิบาลไอทีบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถาบันอุดมศึกษา โดยจะมีการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) โดยประเมินจากกลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารไอทีและกลุ่มผู้บริหารระดับสูงของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ได้รับผลยืนยันที่เกี่ยวกับระดับความเหมาะสม และพิสูจน์ระดับการยอมรับ และความสัมพันธ์

1.4.4 องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาระบบการประเมินระดับวุฒิภาวะความเป็นธรรมาภิบาลไอทีบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Development of ITGMM-SEP Assessment System) องค์ประกอบในส่วนนี้จะเป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศตามองค์ความรู้ที่ได้รับจากองค์ประกอบที่ 3 ตามกรอบแนวคิดและตัวชี้วัดในแต่ละมิติ โดยจะพัฒนาเป็นระบบในลักษณะโปรแกรมประยุกต์บนเว็บไซต์ (Web Based Application) เพื่อให้เกิดความสะดวกในการประเมิน รวมถึงสามารถวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) ในแต่ละตัวชี้วัด เพื่อให้ผู้บริหารได้เห็นถึงช่องว่างของจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของความเป็นธรรมาภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงได้เห็น

มิติกำกับดูแลไอทีตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจในการลงทุนด้านไอทีของสถาบันอุดมศึกษา นอกเหนือจากนี้ระบบยังสามารถให้คำแนะนำสำหรับตัวชี้วัดที่ยังเป็นจุดที่ควรพัฒนาแก่ผู้บริหาร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงธรรมาภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีทิศทาง มีเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

1.5 สมมติฐานการวิจัย

1.5.1 สถาบันอุดมศึกษาไทยมีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก

1.5.2 กรอบแนวคิดและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการยอมรับว่ามีความเหมาะสมจากผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาไทยอยู่ในระดับมาก

1.5.3 ผลการประเมินระดับวุฒิภาวะด้านธรรมาภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษาไทยบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวแบบที่พัฒนาขึ้น เทียบกับผลประเมินประสิทธิภาพธรรมาภิบาลไอที ตามหลักการของ Weill และ Ross (2004) พบว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวแบบวุฒิภาวะธรรมาภิบาลไอทีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบประเมินประสิทธิภาพระดับความเป็นธรรมาภิบาลไอทีบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” ได้มีขอบเขตของการวิจัยที่อ้างอิงหลักการของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากรอบแนวคิดธรรมาภิบาลไอทีของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ รวมถึงมาตรฐานและกรอบแนวคิดตามหลักสากล ได้แก่ มาตรฐาน ISO/IEC 38500:2008 กรอบแนวคิดโคบิต (COBIT) ไอทิล (ITIL) วาลไอที (Val IT) ความเสี่ยงด้านไอที (Risk IT) เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้กรอบแนวคิดและตัวชี้วัดได้ถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างมีหลักการ และอยู่บนฐานของมาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับ

การศึกษาในครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มประชากรคือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เนื่องจากผู้วิจัยต้องการตัดประเด็นความแตกต่างด้านวัฒนธรรม โครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ กระบวนการธุรกิจ (Business Process) ออกจากองค์กรประเภทอื่น ซึ่งมีผลดีคือทำให้ได้ผลการวิจัยที่มีความชัดเจน ผู้วิจัยได้แบ่งกรอบการทำงานออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.6.1 การพัฒนากรอบแนวคิด ตัวชี้วัด และตัวแบบวุฒิภาวะเพื่อวัดระดับความเป็น
 ธรรมภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษาโดยบูรณาการร่วมกับกรอบแนวคิดของปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียง

1.6.2 การทดสอบคุณภาพของตัวแบบวุฒิภาวะและตัวชี้วัดด้วยการพิสูจน์ความ
 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านการยอมรับ ความเหมาะสม และความสัมพันธ์

1.6.3 พัฒนาระบบประเมินตามตัวแบบและตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้สามารถวัดระดับ
 ความเป็นธรรมภิบาลไอทีบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ประโยชน์ทางวิชาการ

1) ได้กรอบแนวคิดแล้วตัวชี้วัดซึ่งสามารถวัดระดับความเป็นธรรมภิบาลไอที
 ในสถาบันอุดมศึกษาบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นฐานความรู้ให้ผู้ที่สนใจทำวิจัยในเรื่องที่
 เกี่ยวข้องนี้ในอนาคต

2) ได้ตัวแบบวุฒิภาวะความเป็นธรรมภิบาลไอทีบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียง

3) ได้ระบบประเมินระดับวุฒิภาวะความเป็นธรรมภิบาลไอทีบนฐานปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสนับสนุนการตัดสินใจการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
 ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1.7.2 ประโยชน์ต่อสังคม

1) ได้กรอบแนวคิดธรรมภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อ
 เป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาได้มองเห็นภาพรวมของ
 กรอบในการที่จะกำกับดูแลไอทีของสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดธรรมภิบาล

2) ทำให้สังคมในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาได้รับทราบสถานการณ์ของความเป็น
 ธรรมภิบาลไอทีในองค์กรของตนเองจากระบบการประเมิน รวมถึงทราบจุดแข็ง และจุดที่ควร
 พัฒนา ซึ่งสามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงเพื่อยกระดับความเป็นธรรมภิบาลไอทีให้แก่
 สถาบันอุดมศึกษา

3) ทำให้เกิดการต่อยอดแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองด้าน
 ไอทีอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมได้มีแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้

4) งานวิจัยนี้สามารถเป็นแนวทางให้แก่องค์กรด้านการศึกษาในแต่ละระดับ รวมถึงองค์กรที่มีกระบวนการธุรกิจใกล้เคียงกับสถาบันอุดมศึกษา สามารถนำระบบประเมิน พัฒนาไปประยุกต์ใช้ในองค์กรของตนเองได้

1.8 นิยามศัพท์

1.8.1 ธรรมาภิบาล (Governance and Good Governance) หมายถึง กลไก เครื่องมือ และแนวทางในการดำเนินงานที่มีความเชื่อมโยงทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยเกิดจาก กระบวนการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้ง ภาครัฐบาล และภาคเอกชน และประชาชน เพื่อ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส บนพื้นฐานการปกครองด้วยรูปแบบ ประชาธิปไตยที่มีความชอบธรรมตามกฎหมายและมีเสถียรภาพ

1.8.2 ธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Governance) หมายถึง การกำกับดูแล เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สอดคล้องกับกระบวนการบริหารจัดการ เป้าหมาย กลยุทธ์ ขององค์กร โดยผู้บริหารทุกภาคส่วนขององค์กรจะมีส่วนร่วม และมีบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจในการ กำหนดกระบวนการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ

1.8.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับ ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อ การมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความ รอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนการ ดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีจิตสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และ ความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้ง ทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

1.8.4 ตัวแบบวุฒิภาวะธรรมาภิบาลไอที (Maturity Model) หมายถึง ต้นแบบการพัฒนาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศในการกำกับดูแลไอทีอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การตัดสินใจ การบริหารจัดการทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั่วทั้งองค์กร

1.8.5 ระบบประเมินประสิทธิภาพระดับความเป็นธรรมาภิบาลไอที (Performance Assessment System) หมายถึง ระบบที่ใช้เพื่อวัดระดับประสิทธิภาพความเป็นธรรมาภิบาลไอที ระบบประกอบไปด้วยตัวชี้วัดเพื่อชี้วัดประสิทธิภาพระดับๆ มีกระบวนการในการประมวลผลระดับคะแนน การวิเคราะห์ช่องว่าง การให้คำแนะนำ และสรุปเป็นรายงานแก่ผู้ประเมิน โดยดำเนินการประเมินผ่านเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application)

1.9 สรุป

เนื้อหาในบทที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปถึงที่มาความสำคัญรวมถึงช่องว่างของประเด็นปัญหาในด้านธรรมาภิบาลไอทีที่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ทั้งในมุมมองปัญหาในโลกของความเป็นจริง และมุมมองด้านวิชาการที่ยังคงต้องการการศึกษาเพิ่มเติม โดยสรุปประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นมีอยู่ 4 ประการหลักๆ นั่นคือ 1) การวิจัยด้านธรรมาภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด 2) จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าธรรมาภิบาลไอทีในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจนในการปฏิบัติและการพัฒนา 3) ผู้บริหารไอทีในสถาบันอุดมศึกษามากกว่าร้อยละ 90 ของผู้ตอบแบบสอบถามได้เห็นความสำคัญของธรรมาภิบาลไอที รวมถึงเห็นควรว่าควรมีการศึกษาและพัฒนากรอบแนวคิดที่เหมาะสมให้กับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย และ 4) จากการศึกษามาตรฐานและกรอบแนวคิดด้านธรรมาภิบาลไอที ยังไม่พบกรอบแนวคิดหรือมาตรฐานใดที่มีการบูรณาการร่วมกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพิจารณาการตัดสินใจในการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ